

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Økonomi- og driftsenheten

Saksbehandler: Brit Ørum Østmo

Besøksadresse: B R A veien 4, 1757 HALDEN

Telefon: 69215020

E-post: brit.o.ostmo@hiof.no

Deres referanse:

Vår referanse: 14/02154-7

Dato: 29.10.2014

Innspill til arbeidet med framtidig struktur i universitets- og høyskolesektoren

Det vises til brev fra Kunnskapsdepartementet av 26. mai 2014 samt brev med avklaringer og presiseringer datert 8. oktober 2014.

Brevene gir institusjonene et klart oppdrag når det gjelder å vurdere sin strategiske posisjon i et nytt universitets- og høyskolelandskap med færre institusjoner og et økt omfang av samarbeid, konsentrasjon og arbeidsdeling.

Vi har tatt utgangspunkt i høgskolens situasjon i 2014 og den nylig vedtatte strategiske planen som beskriver høgskolens prioriteringer og strategier for perioden 2015 – 2018. Ut fra dette har vi vurdert våre forutsetninger for å lykkes i å realisere den strategiske profilen som vår plan trekker opp.

Hovedpunkter

Høgskolen i Østfold skal være en nasjonalt attraktiv høyskole med tydelig regional forankring og som kunnskapsaktør, spille en sentral rolle i den regionale utviklingen. Våre studier skal primært være profesjons- og arbeidslivsorienterte og ha fokus på kvalitet, tverrfaglighet og fleksibilitet. Kjernen skal være anerkjente bachelor- og masterstudier primært utledet av regionens behov for kompetanse, samtidig som vi vil ta vare på og videreutvikle våre nasjonalt og internasjonalt sterke fagmiljøer slik at disse kan spille en aktiv rolle både regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Styret ved Høgskolen i Østfold mener at institusjonen har en størrelse og robusthet både faglig og økonomisk som gjør den i stand til å fortsette som selvstendig institusjon i et universitets- og høyskolelandskap med færre institusjoner.

For å styrke og utvikle kvaliteten er det viktig for oss å bidra aktivt til et økende samarbeid med andre UH-institusjoner, primært langs østsiden av Oslofjorden. Det er langs denne akse studentene orienterer seg når det gjelder høyere utdanning, og dette samsvarer også med så vel regional arbeidspendling og kompetanseflyt som hvordan næringsliv og offentlig virksomhet i regionen søker samarbeid. Ut fra dette ser vi på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Høgskolen i Oslo og Akershus sammen med Høgskolen i Hedmark som de viktigste samarbeidspartnere.

Vår beliggenhet gjør det i tillegg naturlig å videreutvikle faglig samarbeid med institusjoner i vårt nærområde i Sverige.

1. Høgskolen i Østfold 2014

Høgskolen i Østfold (HiØ) er en robust høgskole med vel 6 500 studenter. Av disse er omkring 5 200 egenfinansierte studenter fordelt på to godt etablerte studiesteder; Halden med vel 3 000 studenter, og Fredrikstad med nærmere 2 200 studenter. Antall betalingsstudenter ligger på omkring 1 400 årlig, relativt likt fordelt mellom vår- og høstsemestrene. I tillegg kommer høgskolens etterutdanningsvirksomhet med omkring 2 000 deltakere. Den eksternt finansierte etter- og videreutdanningsvirksomheten ivaretas av Senter for kompetanseutvikling (SKUT) og består i tillegg til betalingsstudier også av et omfattende antall oppdragsstudier. SKUT har en omsetning på omkring 25 mill.kr i året.

Høgskolen er vertskap for Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen.

Antall studenter er økt med 36 % fra 2008. Hovedtyngden av våre egenfinansierte studenter, ca 3 440, er knyttet til studier på BA-nivå, mens det er registrert nærmere 570 studenter i MA-studier. Dette er en økning på over 150 % fra 2008 både som følge av økt tilbud om masterutdanninger og god søkning til de fleste av disse studiene. Omkring 1 200 studenter er knyttet til års- og halvårsstudier.

Høgskolen har en bredt sammensatt fag- og studieportefølje med hovedvekt på profesjons- og arbeidslivsorienterte studier begrunnet ut fra regionens behov for kompetanse. Blant disse er imidlertid også nasjonalt og internasjonalt ledende miljøer innen scenekunst, språk og barnehagepedagogikk. Studentene fordeler seg slik på fagmiljøer:

Tabell 1. Antall studenter høst 2014 fordelt på fagmiljøer

Fagmiljø	Antall studenter totalt høst 2014
Scenekunst	32
Helse- og sosialfag	1 444
Lærerutdanning	1 871
Teknologi	1 304
Økonomi, ledelse og samfunnsfag	668
Språk og internasjonale relasjoner	615

Som en regional høyskole er vi særlig opptatt av vårt nærområde. Østfold fylke har store utfordringer i forhold til utdanningsnivå, folkehelse, arbeidsledighet og levekår. Opplæring er derfor et vesentlig tema i den regionale planleggingen, og som kompetanseorganisasjon bidrar vi aktivt for å sikre og styrke den sosiale og økonomiske bærekraften i fylket.

Antall søkere til høgskolens studier har økt betydelig de seinere årene og har nå tilsynelatende stabilisert seg. Det var i 2013 1,4 kvalifiserte primærsøkere pr studieplass. Det er liten søkerlekkasje fra fylket, og hovedtyngden av våre studenter kommer således fra Østfold. Høgskolen legger stor vekt på fleksibilitet i studiene både på studiestedet og gjennom et økende omfang av desentraliserte studier, noe som gir mulighet for livslang læring. Dette reflekteres også i den omfattende etter- og videreutdanningen. På denne måten er høgskolen en viktig bidragsyter særlig i arbeidet med å heve utdanningsnivået i fylket. Befolkningsandelen med høyere utdanning er i dag 21,6 %, mens landsgjennomsnittet er 27,5 %.

Det er av stor betydning for utviklingen i fylket at våre studier er tilpasset det regionale arbeidslivet. For å oppnå dette er det viktig for oss å ha tett kontakt med det regionale samfunns- og arbeidslivet både når det gjelder utvikling av studieporteføljen og gjennom forskning og utvikling. Av viktige samarbeidspartnere kan nevnes NCE Smart Energy Markets og Østfoldforskning AS. Sammen med disse har for øvrig høgskolen etablert Østfold Forskningsadministrative Senter (ØFAS) blant annet for å kunne gi administrativ støtte ved utarbeidelse av søknader om eksterne forskningsmidler. ØFAS omtales nærmere nedenfor.

Alle fagmiljøer har et tett og systematisk samarbeid med det regionale arbeidslivet gjennom blant annet egne Advisory Boards og gjennom samspillet med praksisfeltet. Det er etablert et eget Råd for Samarbeid med Arbeidslivet for Østfold.

Flere forhold herunder økt fokus på fleksibilitet, gir høgskolen særskilte utfordringer når det gjelder gjennomstrømming. Studiepoeng pr student er redusert fra 48,1 i 2012 til 46,9 i 2013. Samtidig har gjennomføringen i forhold til avtalt utdanningsplan holdt seg relativt stabil. Erfaringene våre er at mange studenter bevisst velger å bruke lenger tid enn normalt slik at de kan tilpasse studiene til egen livssituasjon.

Det er også utfordringer når det gjelder gjennomføring på normalt tid, særlig i masterutdanningene. Høgskolens bachelorutdanninger på sin side har totalt en gjennomstrømming som ligger nær gjennomsnittet for statlige høyskoler, men det er variasjoner mellom studiene. Arbeid med frafallanalyser og tiltak for å bedre gjennomstrømming har derfor høy prioritet i alle avdelingene. Høgskolen har de siste årene hatt stor oppmerksomhet rettet mot å styrke omfang og kvalitet innen FoU og kunstnerisk utviklingsarbeid. For å oppnå dette har det blant annet vært gjennomført en omfattende kompetanseheving, noe som har medført at høgskolens andel førstekompetente nå er på 52,6 %. Andel professor- og dosentårsverk er økt fra 3,9 % i 2008 til 10,1 % i 2013.

Det er også iverksatt en rekke tiltak knyttet til forskningsledelse og organisering av forskningen både på avdelings- og institusjonsnivå. Disse tiltakene skal bidra til å sikre en bredest mulig deltakelse samtidig som de beste miljøene også gis anledning til å spisse og utvikle sin forskning. Forskningen er i tillegg organisert slik at den legger til rette for avdelingsovergripende og tverrfaglig samarbeid, og alle avdelinger har innført forskergrupper som er tematisk organisert og reflekterer de ansattes forskningsinteresser så vel som avdelingens og høgskolens faglige prioriteringer. Disse tiltakene har ført til økt fokusering på forskning, og det er lagt et bredt grunnlag for å styrke resultatene blant annet gjennom økt vitenskapelige publisering.

Høgskolen har en utfordring når det gjelder anskaffelse av eksterne forskningsmidler, da særlig fra NFR, regionale forskningsfond og EUs forskningsprogrammer. Det har vært arbeidet målbevisst for å bedre resultatene her, og det har allerede gitt seg utslag i flere søknader til NFR. En av disse søknadene fra høgskolens teknologimiljø ble i 2014 innvilget med en ramme på kr 26 mill. For å styrke dette arbeidet ytterligere er også den administrative støtten til forskningsaktiviteten forbedret gjennom opprettelsen av Østfold Forskningsadministrative Senter (ØFAS). Dette er et samarbeidsprosjekt mellom NCE Smart Energy Markets, Østfoldforskning og høgskolen, ledet av høgskolen. Senteret skal ta et regionalt ansvar i Østfold gjennom å yte administrativ støtte slik at kvalitet i og omfang av søknader til regionale, nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer kan økes. Senteret har også som målsetting å bidra til at kompetansemiljøer i Østfold kan bygge opp konsortier for å stå best mulig rustet i konkurransen om midler fra de ulike programmene som lyses ut og da spesielt programmer innen NFR og Horisont 2020.

HiØ har i flere år koordinert og deltatt i Erasmus Intensivprogram, og hovedtyngden av vår studentutveksling skjer via Erasmus-programmer. Vi ser det som viktig å videreføre vår deltakelse i Erasmus+ både innenfor student- og lærerutveksling. Sammen med våre samarbeidspartnere, blant annet fra de nevnte intensivprogrammene, er det aktuelt å søke midler spesielt til Strategiske partnerskap.

Kunnskapsdeling og samfunnskontakt er en viktig side av høgskolens virksomhet, og det arbeides aktivt med å øke vår synlighet som kompetanseinstitusjon, da særlig i regionen. Registrering i CRISTin¹ viser at høgskolen er blant de mest aktive institusjonene når det gjelder formidling. Ansatte ved høgskolen inngår i økende grad i regionale nettverk og FoU-prosjekter, og institusjonen står for en betydelig etter- og videreutdanningsvirksomhet. Gjennom Akademi for scenekunst har vi også profilert oss som en kunst- og kulturinstitusjon som strekker seg langt ut over Norges grenser.

¹ Current Research System in Norway

Høgskolen har de siste fire årene arbeidet fokusert med videreutvikling og tydeligere profilering. I perioden 2010 – 2012 utredet vi sammen med høgskolene i Buskerud og Vestfold mulighetene for en fusjon. Høgskolestyret vedtok imidlertid, med massiv støtte fra studenter, ansatte og eksterne samarbeidspartnere i Østfold, at Høgskolen i Østfold skulle fortsette som selvstendig institusjon, men samtidig legge til rette for og bidra aktivt til et utstrakt samarbeid med andre institusjoner.

Fusjonsutredningen og utviklingsarbeidet i kjølvannet av denne har bidratt til økt erkjennelse både når det gjelder sterke og svake sider ved institusjonen. Det er stor enighet internt når det gjelder høgskolens tre hovedutfordringer:

- Gjennomstrømming
- Eksterne forskningsmidler
- Vitenskapelig publisering

Dette var et viktig utgangspunkt da vi i mars 2013 startet arbeidet med revidering av vår strategiske plan. Etter bred involvering både internt og eksternt ble planen vedtatt i juni 2014. Planen beskriver høgskolens strategiske retning i perioden 2015 – 2018.

En viktig faktor i implementeringen av den strategiske planen er høgskolens økonomiske evne til å gjennomføre de faglige ambisjonene i planen. Vi har en solid økonomisk plattform blant annet takket være økt studiepoengproduksjon og høy fokus på økonomistyring, og det har vært arbeidet målbevisst for å øke den økonomiske handlefriheten. Høgskolen står derfor ressursmessig godt rustet for å takle de framtidige utfordringene vi står overfor.

2. Høgskolen i Østfold 2020

Høgskolens strategiske plan har en tidshorisont fram til og med 2018. Det betyr at planen trekker opp høgskolens prioriteringer og strategiske grep langt på vei mot 2020. Planen blir således den viktigste rettesnoren for utviklingen av høgskolen som institusjon innen alle kjerneområdene. Se

<http://www.hiof.no/neted/services/file/?hash=4941262becc447e4275e08ed685fb117>

2.1 Høgskolens studieportefølje og fagmiljøer

Kjernen i vår virksomhet skal være anerkjente bachelor- og masterstudier som primært skal dekke regions behov for kompetanse. Dette er blant annet begrunnet ut fra det lave utdanningsnivået i Østfold og fylkets behov for et bredt tilbud av basisstudier som kan bidra både til å løfte utdanningsnivået og forsyne regionen med nødvendig kompetanse. Dersom det ut fra kvalitetsmessige hensyn blir viktig for høgskolen å tilby doktorgradsutdanning, for eksempel for å oppfylle kriteriene som European University Association setter til medlemskap, vil institusjonen være i stand til å etablere ett eller flere slike, gjerne i samarbeid med andre institusjoner. Aktuelle fagområder vil være innenfor våre institusjonelle faglige satsingsområder, se avsnitt 2.2, og innenfor fagområder hvor høgskolen markerer seg nasjonalt og internasjonalt.

2.1.1 Lærerutdanning

2.1.1.1 Femårig lærerutdanning

En av høgskolens sentrale bærebjelker er grunnskolelærerutdanningene, og det er av vesentlig betydning både for høgskolen som institusjon og for regionens kompetansebehov og utviklingsmuligheter at høgskolen lykkes i å utvikle en kvalitetsmessig god femårig lærerutdanning.

Institusjonen har vært forberedt på denne overgangen og har i dag to masterutdanninger som tilrettelegger for en sømløs overgang etter fullført tredje år av grunnskolelærerutdanningene. Grunnskolelærerstudenter kan dermed etter tredje året velge å søke seg inn enten på master i fremmedspråk i skolen eller master i spesialpedagogikk. Slikt sett har HiØ allerede i dag en 3+2 modell.

Fra høsten 2013 har høgskolen intensivert det konkrete arbeidet med å forberede femårig grunnskolelærerutdanning med masterfordypning i sentrale skolefag. Høgskolestyret bevilget for 2014 strategiske midler til en prosjektgruppe som har jobbet med å analysere ulike modeller og spørsmålsstillinger rundt femårige grunnskolelærerutdanninger. Denne gruppen har lagt grunnlaget for en prosjektgruppe som nå vil jobbe for å utarbeide aktuelle modeller for HiØ.

HiØ ønsker å tilby grunnskolelærerutdanninger på masternivå både for 1. -7. trinn og 5. – 10. trinn. med masterfag i de prioriterte skolefagene (norsk, matematikk og engelsk). I tillegg prioriteres fremmedspråk (tysk, fransk og spansk) som masterfag. HiØ ønsker å utvikle en integrert modell, inspirert bl.a. av piloten ved Universitetet i Tromsø. Samtidig vil det være viktig å orientere seg etter nasjonale diskusjoner slik at modellen som utvikles er så formålstjenlig som mulig i et nasjonalt perspektiv, også med tanke på samarbeid over institusjonsgrenser. De obligatoriske profesjonsfagene i HiØs grunnskolelærerutdanninger vil preges av Avdeling for lærerutdannings faglige styrker innenfor forskningsområdene spesialpedagogikk, organisasjons- og skoleutvikling, flerkultur og mangfold, samt IKT i skolen.

Når det gjelder valg av masterfag i utdanningene, forholder høgskolen seg til de føringer som hittil har blitt gitt bl.a. i Lærarløftet. Her spesifiseres det at en gitt institusjon må tilby masterfag i minst to av de tre prioriterte fagene norsk, matematikk og engelsk. HiØ mener det vil være viktig for regionen å tilby grunnskolelærerutdanninger med master i alle disse tre fagene. I tillegg spiller HiØ en nasjonal rolle, som eneste UH-institusjon med et fagmiljø som tilbyr grunnskolelærerutdanninger med fremmedspråk som masterfag. HiØ tilbyr i dag en Master i fremmedspråk i skolen i fagene tysk og engelsk, og har nå fått akkreditert fransk som masterfag. HiØ er også vertsinstitusjon for Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen som samarbeider tett og godt med fagmiljøene ved høgskolen. HiØ er derfor godt rustet til å ta dette nasjonale ansvaret.

Gjennom bevisst satsing på kompetanseutvikling og nyrekruttering har Avdeling for lærerutdanning de siste årene økt sin andel førstekompetente fra 31,2 % i 2010 til 50,2 % i 2013. Avdelingens alderssammensetning er slik at man på relativt kort sikt vil stå overfor et behov for nyrekruttering. Dette er en viktig mulighet for avdelingen til målbevisst å rekruttere høy kompetanse innen de fagområder der det er nødvendig med styrking og utvikling.

Avdelingen er blant de fagmiljøer som er mest aktive når det gjelder vitenskapelig publisering, og sto i 2013 for ca 25 % av høgskolens publikasjonspoeng. Over 20 % av poengene var på nivå 2.

For å sikre og styrke robusthet og kvalitet i en femårig lærerutdanning ytterligere vil institusjonelt samarbeid bli viktig. Høgskolen og Avdeling for lærerutdanning har derfor innledet samtaler med flere institusjoner.

Avdeling for lærerutdanning har begynt sonderinger om et mulig samarbeid med Seksjon for læring og lærerutdanning ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) innen realfags- og matematikdidaktikk. NMBU tilbyr i dag praktisk-pedagogisk utdanning i realfag og naturbruk og lektorutdanning i realfag, og planlegger også oppstart av en PhD i utdanningsvitenskap med fokus på realfag. Gjennom PPU og lektorprogram utdanner NMBU i dag lærere primært til videregående skole og ungdomsskolen, mens HiØ i tillegg har lærerutdanning for 1. -7. trinn. Et mulig samarbeid vil derfor kunne innebære potensiale til å benytte NMBUs spisskompetanse til en styrking av regionens utdanning av realfags- og matematikklærere til alle trinn i skolen, 1.-13.trinn.

HiØ er også i samtaler med Høgskolen i Hedmark (HiHm) om samarbeid innen andre fag. Avdeling for lærerutdanning ønsker å jobbe fram en forpliktende samarbeidsavtale med HiHm om utdanning og forskning knyttet til lærerutdanningene.

Avdeling for lærerutdanning ved HiØ og Institutt for yrkesfaglærerutdanning ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) er i samtaler om et samarbeid om praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag. Begge parter ser fordeler av å samarbeide om undervisning, utviklingsarbeid og forskning. Institutt for yrkesfaglærerutdanning ved HiOA har landets største tilbud innen utdanning for yrkesfaglærere, og har også et meget robust fagmiljø. HiØ har et godt tilfang av studenter i Østfold, og miljøet ved HiØ har særlig kompetanse innen spesialpedagogikk og yrkesfagutdanning, noe som etterspørres nasjonalt som følge av at andelen av elever med spesialundervisning på yrkesfaglige program er 10-12 %, mot 1 % på studiespesialiserende. Et samarbeid vil derfor bety at miljøene kan jobbe sammen om å dekke behovet for yrkesfaglærere i regionen.

Samlet sett er HiØ godt rustet for å møte de krav til kompetanse og robusthet som de nye femårige grunnskolelærerutdanningene stiller, og med et forpliktende samarbeid med andre institusjoner vil dette ytterligere styrke kvalitet og muligheter for å tilby utdanninger som kan bidra til å sikre regionen nødvendig kompetanse.

I forbindelse med Lærerløftet er det foreslått å endre opptaksforskriften til grunnskolelærerutdanningene for å kunne øke karakterkravet i matematikk fra 3,0 til 4,0 fra 2016. En eventuell endring vil representere en betydelig utfordring for sektoren som helhet når det gjelder rekruttering av studenter, og høgskolen ønsker derfor å være proaktive ved at vi allerede fra 2015 vurderer å tilby kompensatorisk forkurs i matematikk. Det vil bli arbeidet videre med dette parallelt med utviklingen av femårig lærerutdanning. Høgskolen har for øvrig allerede en betydelig erfaring innen dette området blant annet som nasjonal koordinator for forkurs i ingeniørutdanningen.

2.1.1.2 Dagens lærerutdanning mot 2020

Utviklingen av femårig lærerutdanning vil ha høy prioritet i de nærmeste årene. Høgskolen er også i ferd med å fullføre implementeringen av den nye barnehagelærerutdanningen, og har etablert et betydelig fagmiljø knyttet til barnehagepedagogikk med fokus på de yngste barna. Innen dette feltet startet høgskolen en ny masterutdanning i høst. Dette er den eneste masterutdanningen i Norge som er rettet mot pedagogisk arbeid særskilt rettet mot de yngste barna.

Fokus for forskning vil være tverrfaglig profesjonsrettet forskning som bidrar til å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget med utgangspunkt i dagens prioriterte forsknings- og utviklingsområder. Disse er: småbarnsvitenskap, spesialpedagogikk, profesjonskunnskap, organisasjons- og skoleutvikling, flerkultur og mangfold i barnehage og skole og IKT i skole og lærerutdanning.

Sammen med øvrige fagmiljøer i høgskolen arbeides det aktivt med å utarbeide søknader om eksterne forskningsmidler både overfor NFR, regionale forskningsfond og Horisont 2020.

Det er fortsatt et sterkt fokus på etter- og videreutdanning av lærere, og dette vil høgskolen følge opp.

2.1.2 Scenekunst

Akademi for scenekunst ble etablert i 1996 som en integrert del av Høgskolen i Østfold. Akademiet har i dag to BA-utdanninger: skuespill og scenografi med totalt 30 studenter. Det er et nært samarbeid mellom de to linjene, noe som bidrar til en unik tverrfaglig profil.

I januar starter vi opp Skandinavias første masterutdanning i scenografi, og ved at definisjonen av scenografi bryter med den tradisjonelle innretningen mot teater og blant annet inkluderer utstillingsscenografi og kunst i det offentlige rom, åpner studiet for bred og tverrfaglig rekruttering.

Nettopp det tverrfaglige perspektivet er bærende i Akademiets utdanninger og kunstneriske utviklingsarbeid. Akademiet har tre stipendiater, hvorav to er knyttet til Stipendprogrammet for kunstneriske utviklingsarbeid. Akademiets prosjekt «Infinite Record: Archive, Memory, Performance» var det første scenekunstprosjektet som fikk støtte gjennom Program for kunstnerisk utviklingsarbeid, noe som har bidratt til at akademiet i dag har en ledende rolle når det gjelder kunstnerisk utviklingsarbeid innen teaterfeltet. I prosjektet samarbeider akademiet med viktige internasjonale institusjoner, blant annet Massachusetts Institute of Technology.

Akademiets plass i en høyskole med en bred fagportefølje er også interessant internt og har bidratt til et økende antall spennende samarbeidsprosjekter mellom akademiet og høgskolens øvrige avdelinger, et samarbeid som gir deltakerne – både studenter og ansatte – et annerledes perspektiv og bidrar til å trene opp evnen til å se kreative og utradisjonelle løsninger.

Akademiets er et kvantitativt lite miljø, men samtidig er så vel utdanningen som det kunstneriske utviklingsarbeidet av høy internasjonal kvalitet. Høy kvalitet bidrar i seg selv til å gjøre et lite fagmiljø mer robust. BA-studiene har gjennomgående over syv søkere pr studieplass, og den nye masterutdanningen i scenografi hadde 25 søkere til fem studieplasser. Det er gjennomgående høy inntakskvalitet, og langt de fleste av studentene gjennomfører på normert tid. Studiene rekrutterer studenter fra hele verden. Også fagmiljøet er internasjonalt, og akademiets omdømme har gjort det enkelt å rekruttere og hente inn høyt kvalifisert undervisnings- og forskningspersonale og internasjonale kapasiteter innen ulike kunstformer. Akademiet har i dag en andel førstekompetanse på 84,4 %.

For et lite fagmiljø er samarbeid viktig. Akademiet har gjennom mange år samarbeidet med nasjonale kunstutdanninger; Kunst- og designhøgskolen i Bergen, Den norske Filmskolen ved Høgskolen i Lillehammer, regiutdanningen ved Kunsthøgskolen i Oslo (KHIO) og komponistutdanningen ved Norges Musikkhøgskole (NMH). For tiden arbeides det med å utvikle en felles master i tverrfaglig performance sammen med NMH og avdeling for visuell kunst og koreografiutdanningen ved KHIO. Nasjonalt samarbeider akademiet med Trøndelag Teater og Norsk Teknisk Museum om realisering av masteroppgaver i scenografi. Internasjonalt kan det vises til en rekke samarbeidsprosjekter hvor studenter fra akademiet deltar (blant annet Watermill Center, Long Island, NY – Prague Quadrennial, Praha – Folkoperaen i Stockholm – Ruhr Triennale, Essen).

HiØ ser det som viktig at kunstutdanninger også er organisert utenom de store kunsthøgskolene. Dette gir mulighet til å utvikle ulike profiler og større mangfold blant disse utdanningene. Samtidig kan det stimulere til tverrfaglige møtepunkter mellom kunstutdanninger og andre akademiske/profesjonsutdanninger. HiØ har positive erfaringer med denne type tverrfaglige prosjekter og ser at dette kan bidra til å profilere våre utdanninger ytterligere.

2.1.3 Fremmedspråk

Høgskolen i Østfold har et av landets største tilbud av fremmedspråkstudier, og er eneste høyskole i Norge som i tillegg til engelsk, også tilbyr tysk, fransk og spansk – både som årsstudium, påbygging og som del av en lærerutdanning. Fremmedspråkmiljøet leverer også undervisning til Master i

fremmedspråk i skolen (engelsk, tysk og fransk) der HiØ samarbeider med Linnéuniversitetet og Göteborgs Universitet, og til to bachelorprogram (BA i samfunn, språk og kultur og BA i internasjonal kommunikasjon). All undervisning i årsstudiene i fremmedspråk foregår gjennom IKT-basert fjernundervisning og er knyttet til HiØs satsing på fleksibel utdanning.

Antallet studenter i fremmedspråkene har økt betydelig i de siste seks årene, se nedenstående tabell. Det er to årsaker til dette. Siden disse studiene tilbys som nettstudier har de hele Norge som sitt marked. Og over de samme seks årene som HiØs studenttall har økt, har fremmedspråkstilbudet ved universitetene blitt nedbygget. Dette har gitt HiØ ikke bare et økt studenttall, men også en anledning til å rekruttere toppkompetanse i fremmedspråkene. Fremmedspråkmiljøet ved HiØ er ikke bare stort (25 ansatte), men også forskningsmessig meget produktivt. Det er derfor et naturlig mål for HiØ å øke den allerede høye FoU-produksjonen i engelsk og fremmedspråk.

Tabell 2. Antall studenter i fremmedspråk – høst 2008-2014

Studium	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Master i fremmedspråk		47	55	61	69	69	87
Fransk årsstudium	29	47	47	50	55	64	52
Fransk påbygging					18	7	20
Tysk årsstudium	26	44	45	39	36	54	69
Tysk påbygging	6	9	17	8	8	6	12
Spansk årsstudium	24	24	24	19	38	60	85
SUM	85	171	188	177	224	260	325

Frem mot 2020 vil HiØ opprettholde og ytterligere styrke fremmedspråkstudiene. Femårig lærerutdanning vil gi muligheten for å tilby fremmedspråk som valgfag i masterutdanningen og vil kreve ytterligere styrking av engelsk som et av de tre sentrale skolefagene. Spansk er nå er det mest etterspurte fremmedspråket i videregående skole, og høgskolen planlegger derfor å styrke dette tilbudet både gjennom å øke opptaket til årsstudiet og ved å tilby påbyggingstudium. Høgskolen er for øvrig også i ferd med å utrede et årsstudium i kinesisk og vil etter all sannsynlighet ha et slikt tilbud på plass i løpet av perioden fram mot 2020.

2.1.4 Helse- og sosialfag

Et av høgskolens kjerneområder er helse- og sosialfagutdanning, og studiene er blant høgskolens mest attraktive. Kandidatene assimileres straks i helse- og sosialtjenestene hvor det er et stort framtidig behov for arbeidskraft med høyere utdanning. Studieporteføljen er under stadig utvikling i samarbeid med regionens aktører innen fagområdet, der særlig samarbeidet med Sykehuset Østfold er sentralt. Det er etablert to masterutdanninger innenfor fagområdet, og det arbeides med ytterligere to, hvorav en er til akkreditering i NOKUT. Sammen med teknologimiljøet ved høgskolen har man begynt utviklingen av utdanningstilbud innen velferdsteknologi.

Det har vært satset betydelig på kompetanseutvikling de seinere årene, og andel undervisnings- og forskningspersonale med førstekompetanse har økt fra 23,2 % i 2009 til 44,3 % i 2013. Dette har medvirket til en økt forskningsinnsats, og den vitenskapelige publiseringen er økt fra 4,8 poeng i 2009 til 21,6 poeng i 2013. Dette utgjør en fjerdedel av høgskolens publiseringspoeng i 2013. Som følge av etableringen av høgskolens faglige satsingsområde «Arbeidslivs-, profesjons- og tjenesteforskning» vil forskningsinnsatsen bli ytterligere spisset inn mot dette.

2.1.5 Teknologi

Høgskolen har et bredt tilbud av teknologiutdanninger på bachelornivå, samt en masterutdanning i anvendt informatikk. Det arbeides med ytterligere en masterutdanning med arbeidstitel «Fremtidens

energisystemer». Dette er i tråd med fagmiljøets satsing på *energi, teknologi og samfunn* og har resultert i at dette området er valgt ut som et faglig satsingsområde for høgskolen som helhet.

Studieporteføljen og en betydelig del av forskningen er innrettet mot å øke regionens kompetanse innen teknologifagene. Samtidig er utdanningene konjunkturutsatte. Det er derfor viktig for høgskolen å opprettholde bredden i studietilbudet.

Studenttallet innen teknologi har økt de seinere årene fra vel 660 i 2008 til over 1 100 (egenfinansierte) i 2014.

Som del av høgskolens satsing på fleksibel utdanning vil teknologimiljøet være sterkt involvert i utviklingen av en *lab for læring og medier* som skal være en møteplass for tverrfaglig forsknings- og utviklingsarbeid, kunnskapsdeling og utvikling av digitale verktøy for profesjonsutdanninger.

Teknologimiljøet er godt i gang med å anskaffe eksterne midler til sin forskning. I 2014 er det innvilget et NFR-prosjekt med en ramme på kr 26 mill., jfr. tidligere omtale.

En viktig samarbeidspartner for teknologimiljøet, særlig i lys av det vedtatte faglige satsingsområdet, er NCE Smart Energy Markets der høgskolen er representert i styret og i flere prosjekter. Sentrale deler av virksomheten er for øvrig lokalisert til Remmen i Halden der høgskolen har ett av sine studiesteder. NCE-klyngen i Østfold omfatter industri- og forskningspartnere innenfor forskjellige deler av verdikjeden knyttet til IT, energi og klima hovedsakelig i Østfold samt høyskoler, universiteter og andre forsknings- og utviklingsmiljøer både i Norge og internasjonalt.

2.1.6 Økonomi, ledelse og samfunnsfag

Høgskolens utdanninger innen økonomi og ledelse, som omfatter både bachelor- og masterstudier, rekrutterer godt og reflekterer regionens behov for denne type kompetanse. Som én av få institusjoner tilbyr høgskolen et BA-studium i revisjon og regnskap.

Det er omfattende forskningsinnsats innen fagområdet, og det har over tid vært meget gode resultater innen vitenskapelig publisering. Fagmiljøet er også svært aktive innen formidling. Med nærmere 70 % førstekompetente er fagmiljøet robust og godt rustet for videre utvikling.

Det er en godt etablert og aktiv forskergruppe innen *Organisasjon og arbeidsliv*, som vil være sentral i utviklingen av høgskolens faglige satsingsområde «Arbeidslivs-, profesjons- og tjenesteforskning».

2.2 FoU og kunstnerisk utviklingsarbeid (KU)

2.2.1 Nåsituasjonen

HiØ har siden januar 2013 satt i verk en rekke tiltak for å gjøre institusjonen bedre i stand til å styrke kvalitet og omfang i forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Et ledd i dette har vært å reorganisere høgskolens forskningsaktivitet på en måte som både bidrar til å sikre en bredest mulig deltakelse og samtidig gir de beste miljøene anledning til å spisse og utvikle sin forskning. Forskningen er i tillegg organisert slik at den legger til rette for avdelingsovergripende og tverrfaglig samarbeid. Ansvar for forskningsledelse er tydeliggjort både på institusjonsnivå og avdelingsnivå.

Alle avdelinger har nå en forskningsleder som er medlem av avdelingens ledergruppe og som også leder avdelingens forskningsutvalg og sitter som avdelingens representant i det sentrale forskningsutvalget som ledes av prorektor. Alle avdelinger har innført forskergrupper som er tematisk organisert og reflekterer de ansattes forskningsinteresser så vel som avdelingens og høgskolens

faglige prioriteringer. Det er også innført en ordning som gjør det mulig for faglig ansatte i førstestilling å søke avdelingen om fritak fra undervisning og administrasjon i inntil et år for å kunne fokusere på sin forskning. Parallelt med dette er den administrative støtten til forskningsaktiviteten forbedret gjennom opprettelsen av et forskningsadministrativt senter (ØFAS) der høgskolen samarbeider med det lokale NCE og Østfoldforskning, se kap. 1.

Disse tiltakene har ført til en økt fokusering på forskning og forskningskvalitet, og også resultert i flere søknader til NFR.

2.2.2 FoU frem mot 2020

Med disse strukturene på plass har høgskolen i løpet av 2014 definert to institusjonelle faglige satsingsområder som vil bli tilført betydelige midler i de kommende fire år (1. januar 2015 til 31. desember 2018). Disse satsingsområdene, «Arbeidslivs-, profesjons- og tjenesteforskning» og «Teknolog – energi – samfunn» er foreløpig bredt definert, men i løpet av november vil det foreligge en spesifisering av de emneområdene som miljøene knyttet til disse satsingsområdene vil arbeide med. Høgskolen arbeider også med å utvikle et tredje institusjonelt satsingsområde som skal støtte opp under femårig lærerutdanning. Satsingsområdene har en tidsramme på fire år og vil bli evaluert etter to år. De er avdelingsovergripende og tverrfaglige og knytter an til miljøer der høgskolen allerede har betydelig spisskompetanse og hvor det er et mål at høgskolen i løpet av satsingsperioden skal bli en betydelig nasjonal aktør.

Det er forventet at disse satsingsområdene vil utvikle kompetanser som vil være nyttig for høgskolens undervisning og videre forskning også utover 2020. Det er også forventet at satsingsområdene i løpet av de første to årene vil sende inn minst en søknad hver til et program i Horisont 2020.

I tillegg til satsingsområdene har høgskolen to områder hvor vi forskningsmessig kan måle oss med de nasjonalt ledende miljøer og et område hvor høgskolen er internasjonalt ledende. Akademi for scenekunst har høstet internasjonal anerkjennelse og samarbeider i sine KU-prosjekter med ledende institusjoner i Tyskland, Storbritannia og USA, se også omtale i avsnitt 2.1.2. Høgskolens fremmedspråkmiljø er et av de ledende fremmedspråkmiljøer i Norge, og det har vært høgskolens politikk å bygge opp dette miljøet i en tid der fremmedspråkmiljøene (tysk, fransk og spansk) bygges ned eller nedlegges helt ved universiteter og høgskoler, se avsnitt 2.1.3. I tillegg har høgskolen et høyt kvalifisert miljø i barnehagepedagogikk med fokus på de yngste barna, et miljø som kan måle seg med de beste i Norge. Frem mot 2020 vil høgskolen arbeide videre for å styrke disse miljøene og beholde sin nasjonale og internasjonale posisjon.

2.2.3 Studentinkubator

Drivhuset Østfold AS er et tilbud for å skape entreprenørskap primært for studenter gjennom et sted å videreutvikle prosjekter, gi forskere en mulighet til å kommersialisere sine ideer, samt gi gründere et forum/miljø for videreutvikling av sine ideer og prosjekter. Selskapet ble utformet og etablert tidlig i 2012 og eies av tre likeverdige eiere: Fredrikstad kommune, Halden kommune og HiØ. Selskapet er lokalisert på HiØ's studiesteder i Halden og Fredrikstad.

Virksomheten har en helhetlig tilnærming til innovasjon med fokus på både produktinnovasjon og tjenesteinnovasjon.

Drivhuset Østfold har inngått en samarbeidskontrakt som inkluderer medlemskap i moderorganisasjonen Drivhuset Sverige (www.drivhuset.se) som er en studentinkubator-organisasjon med kontorer ved 14 forskjellige universitet og høgskoler rundt om i Sverige. Drivhuset i Sverige har vært svært vellykket ved mange høgskoler og universiteter inkludert våre samarbeidspartnere Högskolan Väst og Karlstads Universitet.

2.3 Infrastruktur og støttetjenester

Høgskolen har de seinere årene samlet sin aktivitet på to studiesteder, Halden og Fredrikstad. I denne forbindelse er det gjort omfattende bygningsmessige og utstyrmessige investeringer. Det er planlagt ytterligere investeringer i de nærmeste årene for å fortsette arbeidet med å øke kvaliteten på infrastrukturen og legge enda bedre til rette for fleksibel læring.

Som del av arbeidet med å utvikle de to studiestedene er det gjort organisasjonsmessige grep og etablert bedre tilpassede administrative strukturer, og høgskolen har en velfungerende administrasjon og meget gode bibliotek- og IT-tjenester. Støttetjenestene oppfattes derfor som godt i stand til å håndtere de kommende utfordringene i perioden fram mot 2020.

3. Samarbeid vs fusjon

3.1 Dagens samarbeid

Høgskolen i Østfold har utstrakt samarbeid med kunnskapsinstitusjoner både nasjonalt og internasjonalt. I 2007 innledet vi et nært samarbeid med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) innen teknologifagene, et samarbeid som senere også inkluderte Høgskolen i Buskerud og Høgskolen i Vestfold og ble til Oslofjordalliansen. Gjennom denne alliansen har vi i en årrekke samarbeidet innen fagområdene teknologi, helse-, miljø- og sosialfag samt lærerutdanning. Vi har også i flere år samarbeidet med Høgskolen i Oslo og Akershus, et arbeid vi revitaliserte i 2013. I høst har vi hatt dialog med Høgskolen i Hedmark om utvidet samarbeid, noe begge institusjoner ønsker.

Med Østfolds grense til Sverige, har samarbeid med svenske universiteter og høgszkoler vært naturlig og hatt prioritet. Vi har i mange år samarbeidet med Karlstads Universitet om forskning og doktorgradsutdanning og med Göteborgs Universitet og Linnéuniversitetet om en mastergrad i fremmedspråk. I 2012 innledet vi et meget godt og faglig bredt samarbeid med Högskolan Väst i Trollhättan. Dette samarbeidet er konkretisert gjennom en formell samarbeidsavtale, inngått i 2013, og viser god utvikling ikke minst innen fagområdene teknologi og økonomi.

3.2 Vurdering av samarbeidspartnere og eventuelle fusjonspartnere

Høgskolen i Buskerud Vestfold (HBV)

Gjennom fusjonsutredningen i 2010 – 2012 med daværende Høgskolen i Buskerud og Høgskolen i Vestfold ble det klart at studenter i liten grad krysser Oslofjorden. Til tross for tilrettelegging av studieporteføljen, ga det liten eller ingen effekt på studentutveksling. Ønsket strategisk profil for HiØ 2020 er dessuten i konflikt med den profil som den sammenslåtte institusjonen HBV uttrykker tydelig: Målet er å bli universitet under gjeldende norske regler for universitetsstatus. HBV vurderer fusjon med Høgskolen i Telemark for å oppnå dette. I Oslofjordalliansen har vi etter at HBV ble opprettet, registrert at denne institusjonen har hatt liten kapasitet til å satse på samarbeidet i Oslofjordalliansen. Vi er positive til et videre samarbeid med HBV, men fusjon med HBV vurderer vi som uaktuelt.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

Som nevnt ovenfor, har høgskolen i mange år hatt et godt samarbeid med NMBU. Dette startet som et bilateralt samarbeid mellom våre to institusjoner, og ble senere utvidet til Oslofjordalliansen.

Naturlige samarbeidsområder for våre to institusjoner er innenfor teknologi, lærerutdanning, økonomi og helse-/miljø. Vi ønsker å videreutvikle dette samarbeidet med den UH-institusjonen som ligger nærmest oss geografisk. Etter samtaler med ledelsen på NMBU registrerer vi at NMBU ønsker en nasjonal rolle fremfor en regional, og at fusjon med en høyskole ikke er ønsket. Vi ser også at en eventuell fusjon mellom NMBU og HiØ vil by på en del faglige utfordringer siden NMBU satser på å ha en nasjonal rolle innen miljø- og biovitenskap og vil prioritere ressurser til dette.

Vi er svært positive til et videre samarbeid med NMBU, men vurderer at fusjon ikke er aktuelt.

Høgskolen i Oslo Akershus (HiOA)

HiØ har i mange år samarbeidet med HiOA og de tidligere institusjonene Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus. I 2013 revitaliserte vi samarbeidet, og vi har ønske om å utvikle dette videre. Fagporteføljen til HiOA og HiØ sammenfaller på mange områder, noe som legger grunnlag for et bredt faglig samarbeid.

Vi registrerer at den fusjonen HiOA allerede har vært igjennom, har vært krevende og at de nå primært ønsker å konsolidere stillingen uten nye fusjoner.

Vi er svært positive til et videre samarbeid med HiOA, men vurderer at fusjon ikke er aktuelt.

Høgskolen i Hedmark (HiHm)

HiHm og HiØ samarbeider innenfor noen fagområder i dag, og begge institusjoner ønsker å videreutvikle dette. Begge høgskoler er store i norsk sammenheng, ligger i regioner med lignende utfordringer, har fagporteføljer som i stor grad legger grunnlag for samarbeid og har et utstrakt samarbeid med svenske UH-institusjoner. Ikke minst innenfor femårig masterbasert lærerutdanning har de to institusjonene et godt grunnlag for å styrke hverandres utdanninger. Det er for øvrig også påbegynt en dialog innen helse- og sosialfag der HiHm har samarbeidet med Lovisenberg Diakonale Høgskole. Her utreder man nå mulighetene for et trepartssamarbeid på ett eller flere områder innen utdanning, ferdighetslæring og forskning.

HiHm ønsker, som HiØ, å fortsette som en selvstendig institusjon. De forhold som er beskrevet ovenfor, viser at det ligger godt til rette for et utstrakt samarbeid mellom våre to institusjoner.

Vi er svært positive til et videre samarbeid med HiHm, men vurderer at fusjon ikke er aktuelt.

3.3 Konklusjon mht. samarbeid vs. fusjon

Høgskolen i Østfold er en av de større høgskolene i Norge og er, etter vår vurdering, i stand til å levere den kvalitet som kunnskapsministeren etterspør i sitt oppdragsbrev datert 26. mai 2014. Vår høyskole har en størrelse både mht. studenter, fagansatte og administrativt personell som tilsier at en fusjon med en annen institusjon ikke nødvendigvis gir økt kvalitet eller effektivitet.

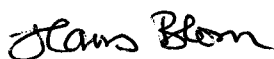
Med utgangspunkt i ønsket strategisk profil 2020 (kap. 2) er det høgskolestyrets anbefaling at Høgskolen i Østfold fortsetter som en selvstendig institusjon, men med et utstrakt samarbeid både nasjonalt og internasjonalt. Vi ser for oss at samarbeidet utvikles primært langs østsiden av Oslofjorden da det er langs denne akse studentene fra Østfold orienterer seg med hensyn til høyere utdanning. Dette samsvarer med arbeidspendling og kompetanseflyt i regionen og utvikling av samferdselsstrukturer som er viktig både for ansatte og studenter. I denne regionen ligger NMBU og HiOA, og de blir viktige samarbeidspartnere for videreutviklingen av HiØ. Vi ser samtidig at HiHm og HiØ har gode muligheter for samarbeid omkring faglig utvikling som vil styrke begge institusjoner.

Derfor ønsker HiØ å videreutvikle og styrke dette samarbeidet.

Med Østfolds grense til Sverige ønsker vi å videreutvikle det gode samarbeidet vi allerede har med svenske UH-institusjoner. Aksen Oslo – Göteborg er sentral for HiØ's utvikling noe som også samsvarer godt med hvordan næringsliv og offentlig virksomhet i regionen søker samarbeid.

Vi vil også understreke at HiØ i vår profil 2020 satser betydelig på fleksibilitet gjennom digitale løsninger for å være en fremtidsrettet institusjon. Dette åpner også for samarbeid med UH-institusjoner som ikke har geografisk nærhet til HiØ og for at HiØ kan ta en nasjonal rolle innenfor fagområder der vi har tilstrekkelig faglig tyngde.

Med hilsen

Hans Blom
Rektor/styreleder

Carl-Morten Gjeldnes
Høgskoledirektør